

АМЕРИКА – ПРОВАЛЪТ НА ЕДНА ДИПЛОМАЦИЯ. „УИКИЛИЙКС” – ИЗТИЧАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ, ПРОМЕНИЛО СВЕТА

Президентските избори в САЩ – избори по време на криза

Даниел Георгиев

ВТУ „Св. св Кирил и Методий“, магистър,
сп. „Политология. Дипломация и Национална сигурност”

Резюме

Представят се проблемни моменти в предстоящите президентски избори в САЩ през 2012 г. Първият е за провала на американската дипломация и кризата, причинени от грамите на „Уикилийкс”, обработени и публикувани с партньорство на медиите: американският вестник „Ню Йорк Таймс”, британският „Гардиан”, германското списание „Шпигел”, френският вестник „Монд” и испанският „Паис”. Вторият мотив представя опита на Обама за подранила предизборна кампания със законопроект за увеличаване на работните места посредством данъчни облекчения, както и инфраструктурни проекти. Разгледано е осъждането на „Уикилийкс” от американската страна. Става дума и за предстоящите президентски избори във Франция, където за Саркози също ще има последствия от изнесената информация от „Уикилийкс”. Коментирани са и елементи от „Уикилийкс”, засягащи български държавници.

AMERICA – A FAILURE OF DIPLOMACY. WIKILEAKS – THE LEAKS OF INFORMATION THAT HAVE CHANGED THE WORLD

Presidential elections in USA – elections during times of crisis

Resume

The report presents the bottlenecks in the forthcoming presidential elections in the United States in 2012. The first ground is the failure of the American diplomacy and the crisis caused by Wikileaks' papers, processed and published in partnership with the

following media: the American newspaper „New York Times”, the British „Guardian”, the German magazine „Der Spiegel”, the French newspaper „Le Monde” and the Spanish „El País”. The second ground presents Obama’s attempt to early campaign by a bill to increase employment through tax concessions and infrastructure projects. The report also examines the condemnation of Wikileaks by the United States and the forthcoming presidential elections in France where Sarkozy will also endure the political consequences of the revealed information. Elements of Wikileaks concerning Bulgarian statesmen have been commented, too.

Изборите за местна власт и президент в България са вече зад гърба ни. Аз не се гордея нито с тяхната организация, нито с провеждането им, съмнявам се дълбоко и в достоверността им. От тази гледна точка по-скоро искам да обърна Вашето внимание към морално-етичното, причинно-следственото и едва тогава – политическото значение на изборите, и то за Президент на САЩ през 2012 г.

През 2012 г. там се очертават истински президентски „Избори по време на криза”. Предизборната кампания на Обама вече започна. Според мен, те ще бъдат най-трудните от доста време насам и за републиканци, и за демократи – поне по две причини. От една страна трудни, защото ще понесат последствията от онова, което стори „Уикилийкс” – смачквайки американската дипломация, а от друга – Барак Обама управлява САЩ във време, в което външният дълг на страната достигна невиджани размери. Той, като първи президент с различен цвят на кожата, ще трябва да понесе на президентските избори съмненията, гнева и неодобренията на милиони американци за водената подмолна външна политика и то не само през неговия мандат. За негово огромно съжаление, той се явява като събирателен образ и своеобразна изкупителна жертва на всички „мръсотии” и „игри под масата”, изобщо за цялото отношение на Америка към останалия свят, поместено в грамите на Уикилийкс. Изборът на САЩ пък се свежда до отричането на информацията от „Уикилийкс” и едва ли не определянето на цялата организация като терористична – по този начин САЩ внушава на обществото атаките срещу Асанж и „Уикилийкс”. Подобни трудни президентски избори се очертават и във Франция, чиито президент Никола Саркози малко или много също пострада от определенията на сайта по негов адрес, които той остро осъди.

Американският политик, историк и политолог Хенри Кисинджър пише в знаменития си труд „Дипломацията”: „...нито една страна не е влияела върху международните отношения така решително, но същевременно и така двусмислено, както Съединените щати. Нито едно общество не е защитавало така твърдо недопустимостта на вмешателство във вътрешните работи на други държави и не е твърдяло по-пламенно, че неговите ценности са универсално приложими.” Като наблюдател, участник и анализатор Кисинджър ясно е разбирал, че нито една нация не е била по-прагматична от американската в ежедневното водене на дипломацията си и по-идеологизирана в преследването на своите собствени исторически и морални убеждения.

С течение на времето са се оформили две взаимоизключващи се отношения към външната политика на САЩ. Едното е, че Щатите работят най-добре за своите ценности, като по този начин усъвършенстват демокрацията си. Втората твърди, че именно тези техни ценности са в основата на това, че те се налагат в различни

места по света чрез своеобразни „кръстоносни походи“. И двете приемат за свое верую един глобален международен ред, който служи на прословутата демокрация.

На фона на войната със световния тероризъм, от който Америка все още иска да избави света, връщайки му свободата и третирайки го с демократичен режим по свое подобие, Щатите много умело осъществяват „кръстоносните походи“ както в Афганистан, така и най-пресния пример – Ирак. Това ужасяващо кръвопролитие се оправдава от САЩ, Великобритания и техните окупационни партньори на основанието, че те са избавили иракчаните от бруталната полицейска антидемократична държава на Саддам Хюсеин.

Дали от нужда, стечение на обстоятелствата или мащабно подготвен конспиративен план, през 2010 г. един човек прави своя избор – появява се „Уикилийкс“. Сякаш думите на Кисинджър, че САЩ притежават най-добрата система за управление в света и че останалата част от човечеството може да постигне мир и благоденствие като възприеме американското преклонение пред международното право, свободата и демокрацията, вече не струват пукната пара.

Стигнахме и до човека, взел важното решение, направил големия избор – Джулиан Асандж. Много често го сравняват с екстравагантния член на британския парламент от XVIII век – Джон Уилкс, който е рискувал живота и личните си права в различни битки за свободата на словото. Други анализатори го слагат на едно ниво с Даниел Елсбърг, който бе източник на изтеклата информация по време на процеса за секретните документи на Пентагона от 70-те години.

В навечерието на оповестяването на хилядите грами Държавният департамент на САЩ прави изявление като опит за ограничаване на бъдещите щети. Считат, че дори противниците на „Уикилийкс“ трябва да признаят, че разкрития като това, че САЩ шпионират ръководители на ООН и събират данни за номерата на техните кредитни карти, са направени в интерес на обществото. Това се твърди при условие, че администрацията на Обама доста често се изказва против авторитарни режими, които потъпкват свободата на словото. Важно е, че изтичането на информация може да провокира държави като Русия, Китай и едва ли не всяка друга страна, да обвиняват Вашингтон в прилагане на двойни стандарти. Руският политолог Борис Макаренко тогава коментира, че ако такъв тип публикация се изтълкува като оскърбление от държави като Русия и Китай, „събитията могат да се развият по лош сценарий.“

За една държава като САЩ сигурно е доста болезнено да гледа, без да може да направи кой знае колко, как една група хора публикува пред света дипломатическите тайни за Афганистан, после за Ирак и накрая – телеграмите на американското външно министерство. Като документи, грамите са впечатляващи и изключително достоверни. Те разкриват примери за международни измами и двойни игри. Някои от документите са изумително потвърждение на случаи за корупция на високо ниво. Станахме свидетели как за много кратко време безсилието на администрацията на Обама прерасна в ярост, проявявайки истинското лице на САЩ. Четейки изтеклите грами ние можем да променим мнението си за войната в Ирак, която според международното право е незаконна. Крайно унижително е една от най-мощните световни дипломатии в продължение на седмици да е заета основно с това, да се търси прошка, както и начини за ограничаването на щетите, които ѝ бяха нанесени.

Истинските щети се раждат и в момента на избора, който прави САЩ, когато Хилари Клинтън узаконява атаките срещу сайта пред обществото. Тя нарича

„Уикилийкс“ „атака срещу световната общност“. Друг пример е заклеяването на Асандж като тежък престъпник и терорист. Бившият италиански министър на външните работи Франко Фратини дори си позволява да сравни публикуването на грамите като събитие – „11 септември на световната дипломация.“ Най-успешно насъскване на общественото мнение срещу Асандж и „Уикилийкс“ прави председателят на Сенатската комисия по вътрешна сигурност Джо Либерман. Като демократ, фен на агресивната външна политика, Либерман описва изтичането на информация в подобни гигантски мащаби, като „възмутително, безразсъдно и осъдително деяние, което ще компрометира способността на нашето правителство и на партньорите ни да опазят сигурността на американския народ и да работят съвместно за защита на жизненоважните ни интереси“.

Несъмнено най-големия удар на Щатите срещу работата на „Уикилийкс“ бе натискът и последвалото го спиране на финансовите операции за Уикилийкс от компании като „Виза“ и „Мастъркард“. Асандж заявява по темата, че „политическата намеса“ от страна на САЩ е нанесла на организацията тежък удар. Собственикът на сайта нарича това „икономическа цензура извън рамките на съдебната система“.

Реално „Уикилийкс“ не съдържа никакви изненади. Цялата световна общественост прочете това, което вече знаеше. Парадоксът на публичното пространство е, че дори цялото общество да знае за съществуването или случването на нещо лошо, самото му изказване в публичното пространство променя всичко. За пример можем да посочим Болшевишкото правителство на Русия след края на Първата световна война. Една от началните мерки е пускането във вестниците на целия състав на секретната дипломация, тайни клаузи, договори, както и споразумения, правени под масата на царския режим преди това. Реално Уикилийкс заплашително обременява формалното функциониране на властта. Целите са не пиперливите подробности и хората, отговорни за тях, не толкова властващите хора, а властта – нейната структура. Все пак не трябва да се изтървава нишката, че властта е не само институционализирана, тя е и в правилата, както и в легитимността да се атакува властта – най-малко чрез пресата.

Ние като хора и общество сме свидетели на безпрецедентния цинизъм и колониалните амбиции на един глобален ред, на чиито командири само си мислят, че вярват в собствените си идеи и принципи. Онези, които Кисинджър така достолепно възхваляваше в „Дипломацията“. И какво става в крайна сметка – с идеята да прокарат демократичен процес в Ирак, американците вместо това увеличават религиозния фундаментализъм и дават възможност на Иран да увеличи в пъти своята сила.

Обама ще се опита да се абстрахира от всички размахани пръсти, насочени към него. Той хвърли адски голям лобистки и морален ресурс за приемането от Конгреса на законопроекта за увеличаване на работните места посредством данъчни облекчения. Дори в последната си реч до болка емоционален, Обама сякаш отсега предизборно го удари на молба: „Приемете този законопроект за работните места и още утре малките фирми ще получат данъчни облекчения, ако разкрият работни места“. На фона на финансовите проблеми, които изпита САЩ в края на лятото, свързани с тавана на националния дълг, който към днешна дата вече превишава 15 трилиона долара, президентът на САЩ отново предизборно обеща посредством негов „Президентски план“, една дълбока бюджетна инжекция, която да стимулира американската икономика. Много голяма част от този план е насочен към

строителство и инфраструктура, в това число за реконструкция на над 35 хиляди държавни училища. Тук можем да направим паралел между следващата част от президентския план на Обама – да инвестира в магистрали, железопътни пътища и въздушни линии, и хвалбите на нашия премиер Бойко Борисов за неговите прословути магистрали.

Обама погледна истината в очите без значение дали му се искаше или не. Тя му показва как гражданите го наказаха на междинните избори за Конгрес на Щатите през 2010 г. Самият той каза, че се е почувствал унижен от най-голямата загуба на неговата партия пред последните 70 години. Трябва да се отбележи, че републиканците нанесоха сериозен удар, както американският президент се изрази – „истински тупаник“. Той вижда само един изход от така създалата се ситуация – честни дебати и работа рамо до рамо между двата политически лагера. Но може ли да говорим за честност в епохата на „Уикилийкс“? По-скоро не – прекалено пресни са грамите, които сайтът публикува.

Можем да хвърлим вината на Обама за загубата на партията му на изборите за Конгрес в Щатите най-вече заради здравната реформа, която самият Президент прокара. Да не говорим за икономическия застой, който допълнително разгневи гласоподавателите, които гласуваха на междинните избори не толкова за републиканците, колкото против демократите.

Здравната реформа на Обама пък породила доста ожесточени дебати в страната, особено сред тези, които са против нея – почти половината американски граждани. Разколебаването дойде и от огромното количество подвеждаща информация за реформата, която бе разпространявана. Дори и сега, когато реформата е факт, твърде висок е броят на онези, които се питат дали изобщо ще имат полза от нея. Сега въпросът е дали това недоволство ще има същите външни проявления и на следващите президентски избори догодина.

Покрай „Уикилийкс“ пострадала и репутацията на един от най-слабите по моему президенти на Франция – Никола Саркози. Държавният глава, който в някои от разкритите пред световната общественост грами е определян като „обидчив“ и „авторитарен“, най-вероятно ще се раздели с поста си през 2012 г., когато са изборите за президент във Франция. „Уикилийкс“ твърди, че дори преди да бъде избран е убедил САЩ, че от всички кандидати тогава, самият той е възможно най-проамериканският френски лидер от Втората световна война насам. Дори е коментирал евентуално изпращане на френска войска в Ирак като знак на уважение към Америка. Интересен прякор му дават американските дипломати в Париж през 2007 г., когато той се среща с тях, за да ги убеди, че би могъл да бъде стабилен политически партньор на САЩ. Тогава получава прякора „Саркози Американец“. В доклада дори са коментирали, че това са истинските чувства на Саркози към Америка и идват от дъното на сърцето му. Нека не забравяме обтегнатите отношения между Франция и САЩ по време на управлението на бившия френски президент Жак Ширак, който бе на кормилото на Франция между 1995 и 2007 г.

За съжаление на Америка, войната в Ирак остава изключително непопулярна сред френския народ и по времето на президентския мандат на Никола Саркози. Възможно е френските гласоподаватели да се изненадат от новината, че техният президент е обявил първо пред посолството на САЩ, че ще се кандидатира за президент и едва после е направил това пред своята партия и френското общество.

Друг малко известен факт, който „Уикилийкс“ доказва е, че Саркози открито е критикувал политиката на Жак Ширак пред американците при все, че по това време той е бил вътрешен министър в неговото правителство. Апропо – той бе един от първите държавни глави, които остро осъдиха публикуването на американските секретни документи от сайта, навличайки си гнева на Джулиан Асандж. Саркози си попречи за изборната победа през 2012 г. и като включи войски на Франция в операцията на НАТО в Либия, за сваляне на режима на Муамар Кадафи. Бившият шеф на Джамахирията още в началото на операцията побърза да хвърли петно на Саркози като каза, че е финансирал президентската му кампания – информация, за която писаха и от скандалния сайт.

Какво за България? Материалите от „Уикилийкс“ дискредитират цялата българска власт в последните 22 години, така наречената „демокрация“. Сегашният посланик на САЩ в България Джеймс Уорлик хвали демократичните процеси у нас, борбата с престъпността и изобщо властта в момента, а от депеша на бившия американски посланик Джеймс Пардю от 7 юли 2005 г., публикувана от „Уикилийкс“ става ясно, че тогавашният главен секретар на МВР, отговарящ за борбата срещу престъпността – Бойко Борисов, изобщо не получава добра оценка. В края на 4-годишния мандат на Борисов като главен секретар американският посланик обобщава, че в крайна сметка престъпните групировки са успели не само да запазят мощта си, но и да разширят влиянието си.

Използвана литература и Интернет източници

1. В. **Время новостей**, N°219, 30 ноември, 2010.
2. LEIGH, D. and Harding, Luke. **WikiLeaks. Inside Julian Assange's War on Secrecy**. София, „БАКОН“, 2011.
3. KISSINGER, H. A. **Diplomacy**. Труд, 1997.
4. <http://www.ng.ru/>
5. <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,6359372,00.html>
6. <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5403327,00.html>
7. <http://www.whitehouse.gov/blog/2011/09/08/american-jobs-act> – Реч на Барак Обама пред американския Конгрес от 8-ми септември 2010
8. www.wikileaks.ch/cable/2005/07/05SOFIA1207.html